

LBRIS

We know
books

Moshe Granot

**CRIMELE ROMÂNIEI FASCISTE
FAȚĂ DE
POPORUL EVREU**

 **PROVIMED
PUBLISHERS**

Dictatul de la Viena (30.8.1940):

României i s-a impus să renunțe la o mare parte din Transilvania în favoarea Ungariei, și la Dobrogea de sud, alipită Bulgariei. După ce a invadat împreună cu armata germană Uniunea Sovietică în cadrul operației Barbarossa (iunie 1941), România a fost compensată cu anexarea Bucovinei de Nord, a Basarabiei și a Transnistriei.

Cuprins

Cuvânt înainte	3
Prima întâlnire: Pogromurile din România	7
A doua întâlnire: Decretele guvernului Ion Antonescu împotriva evreilor din România	22
A treia întâlnire: Lagărul de concentrare de la Târgu Jiu - Ion Antonescu și Wilhelm Fildermán	36
A patra întâlnire: Deportarea în Transnistria - Marșurile morții	48
A cincea întâlnire: Ghetouri, lagăre de muncă forțată, lagăre de exterminare - tărâmul morții în zona Golta.60	
A șasea întâlnire: Marele masacru de la Odesa și din împrejurimi - Fenomenul antisemitismului - Sfârșitul lui Ion Antonescu	74
A șaptea întâlnire: Mărturii ale supraviețuitorilor (A) 88	
A opta întâlnire: Mărturii ale supraviețuitorilor (B)..106	
A noua întâlnire: Mărturii ale supraviețuitorilor (C) - Proclamația lui Ilya Ehrenburg	122
A zecea întâlnire: Întrebări, comentarii, reacții, concluzii.....	132
Surse	150
HĂRȚI	153

Prima întâlnire: Pogromurile din România

Bine ați venit la o serie de întâlniri în sala de spectacole a acestei importante instituții*. Înțeleg că în audiență se află supraviețuitori ai Holocaustului din a doua și a treia generație, care trebuie să fi auzit, de la părinții și bunicii lor, frânturi despre zilele de groază pe care le-au trăit în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, o perioadă teribilă pentru care poporul și Armata Română sunt responsabile.

Urmează să trec în revistă evenimentele din acea perioadă și, bineînțeles, nu voi putea cuprinde totul în timpul disponibil pentru această serie de întâlniri.

** Este vorba de prelegeri ținute de autor în sălile instituțiilor Yad le-Banim din orașele israeliene Kfar Saba, Pethah Tikva, Ramat Hasharon.*

Numele meu este Moni Greenberg, sunt un supraviețuitor al Holocaustului. Am fost expulzați de pe proprietatea noastră în urma decretului de purificare a satelor și orașelor de evrei, după ce toate proprietățile noastre au fost expropriate. În iunie 1941, am fost conduși într-o lungă procesiune spre un oraș din regiune - la 33 de kilometri distanță - cu sătenii aliniați pe marginea drumului, cu topoare și furci pregătite să ne rănească și să ne ia puținele bagaje pe care le aveam asupra noastră. Persoana care ne-a salvat, dintre toți oamenii, a fost ofițerul de jandarmi, care i-a avertizat pe săteni să stea departe. Când am ajuns în orașul reședință de județ, tatăl meu a fost trimis într-un lagăr de muncă în județul Teleorman, iar noi - mama, fratele meu și cu mine - am fost lăsați fără un ban să ne ascundem într-o pivniță mucegăită, până la eliberarea de către Armata Roșie. Vă povestesc toate acestea pe scurt, pentru a sublinia faptul că am venit aici nu în calitate de cercetător al Holocaustului, ci ca o persoană care a trăit în mod direct evenimentele din acea perioadă și este evident că nu există nicio modalitate de a compara experiențele mele dure din acele zile teribile cu cele ale părinților și bunicilor dumneavoastră.

Și încă un lucru: vă dau libera permisiune de a întrerupe fluxul monologului meu cu întrebări, care sunt sigur că vor fi un răgaz binevenit pentru a încetini bătăile inimii ca urmare a ceea ce veți auzi în recenzia mea.

Înainte de a trece în revistă istoria evreilor din Basarabia și Bucovina, permiteți-mi să dedic câteva cuvinte

poveștii evreilor din Regat. Cuvântul "Regat" înseamnă "țara unui rege" și se referă la Principatele Muntenia și Moldova, care s-au unit în 1859 și s-au declarat Regatul României. Mai târziu, la Congresul de la Berlin din 1878, România a fost declarată regat independent. Spre deosebire de Regat, regiunile Basarabia, Bucovina de Nord, Dobrogea de Sud și Transilvania au fost anexate de România după Primul Război Mondial și, împreună cu Regatul, au fost denumite "România Mare", unde trăiau aproape 800.000 de evrei.

Ce s-a întâmplat în Regat? România a fost dezavantajată în urma pactului dintre Uniunea Sovietică și Germania nazistă (Pactul Molotov-Ribbentrop): Uniunea Sovietică a dat un ultimatum (26 iunie 1940) românilor, cerându-le să elibereze regiunile Basarabia și Bucovina de Nord, țări cu majoritate românească, care fuseseră concesionate României după Primul Război Mondial. Armata Română a fost obligată să treacă râul Prut și să se întoarcă pe teritoriul Regatului. Mulți evrei, la acea vreme, au decis, de fapt, să se mute în Basarabia, care a devenit o parte a Uniunii Sovietice, în speranța că regimul comunist nu va fi la fel de antisemit ca cel românesc. Când soldații, care se retrăgeau spre Regat prin orașul Galați (oraș-port la Dunăre), i-au văzut pe evrei încercând să treacă granița, au reacționat cu furie și au deschis focul. Aproximativ 400 de evrei au fost uciși, sub falsul pretext că au fugit de garda militară supusă focului de către evrei. Acest pogrom a avut loc la Galați la 30 iunie 1940, înainte ca România să ia parte la războiul inițiat de Germania.

A doua zi, la 1 iulie 1940, unitățile militare românești se retrăgeau prin cel mai nordic oraș al Regatului, Dorohoi. Soldații au avut grijă să-i avertizeze pe locuitorii români din oraș că plănuiau să facă ravagii asupra evreilor. Locuitorii români au atârnat pe uși imagini cu Isus și Maria, precum și cruci, pentru a-i informa pe răsculați că acestea erau gospodării creștine. Trebuie remarcat faptul că printre cei care s-au întors din Basarabia se aflau și soldați evrei, care au fost aleși pentru a aduce un ultim omagiu prietenului lor, care și-a apărat fizic comandantul și adjunctul său soldat. Toți trei au fost uciși.

Românii au luat armele soldaților evrei, i-au dezbrăcat și i-au împușcat pe toți. Pentru a-și masca faptele, au pus o mitralieră în mâinile unui soldat evreu mort, care se presupune că urma să se răzvrătească împotriva armatei. Mulți evrei din oraș au venit la cimitir pentru a aduce un ultim omagiu eroului evreu patriot iar soldații i-au atacat, i-au împușcat pe fiecare dintre ei și au îngrămădit cadavrele într-un șanț din apropierea cimitirului.

Astfel, a fost dat semnalul iar mulți locuitori au început să-i tortureze pe evrei, cu ajutorul soldaților, amputându-le organele (testicule, urechi, sâni) înainte de a-i ucide. Toate casele evreiești au suferit jafuri și prădări. Când l-au văzut pe șeful comunității apropiindu-se în carul său, au vrut să îl tortureze și să îl omoare, dar acesta a reușit să le arate un certificat care spunea că fusese eliberat din armată cu gradul de colonel (!) și că avea două decorații de vrednicie - așa că l-au lăsat să plece.

Ucigașii, torționarii și tâlharii aparțineau Armatei a 3-a "Răzbunătoare". Aceasta era urmată și de Brigada 29 iar soldații Armatei a 3-a erau deja pe punctul de a-i ucide pe soldații evrei din Brigada 29, după ce îi dezbrăcaseră. Au avut noroc că un maior, comandantul lor, a ajuns în ultimul moment și i-a salvat.

Soldații Brigăzii a 3-a au părăsit locul faptei, după ce li s-a cerut să oprească masacrul de către generalul care conducea forțele în retragere. Soldații Brigăzii a 3-a au fugit din oraș cu căruțele pline de pradă, și nici măcar generalul nu a îndrăznit să le ceară să returneze ceea ce au furat.

În 1940, România a adoptat Legile de la Nürnberg, care au revocat cetățenia evreilor din Regat, iar în aprilie 1941, Gustav Richter, mâna dreaptă a lui Adolf Eichmann, a venit în România pentru a intensifica legile care îi discriminau pe evrei, inclusiv interzicerea totală a căsătoriilor mixte.

La 14 ianuarie 1941, are loc o întâlnire între prim-ministrul român Ion Antonescu, (Conducătorul, adică "Conducătorul" - un titlu în stilul "Führerului" german) și Hitler, în care primul promite cooperarea în invazia în Uniunea Sovietică, în schimbul recuperării Basarabiei și Bucovinei de Nord. Antonescu a colaborat cu Horia Sima, șeful legionarilor naționaliști antisemiți, însă Horia Sima era interesat să îl înlocuiască pe Antonescu în fruntea statului și organizează o revoltă împotriva acestuia și a armatei. Legionarii preiau Ministerul de Interne, secțiile de poliție, birourile

guvernamentale, birourile municipale din București, benzinăriile și radioul. Îndrăznesc chiar să deschidă focul asupra armatei și poliției loiale lui Antonescu.

Apoi, începe un pogrom teribil împotriva a două cartiere populate în principal de evrei - Văcărești și Dudești. Evreii sunt răpiți din casele lor, torturați pentru a dezvălui unde se află proprietățile lor și ale locuitorilor mai înstăriți. Femeile au fost violate, evreii au fost aduși la secția de poliție invadată și aruncați în jos de la etajele superioare spre moarte, femeile fiind violate în fața soților și copiilor lor. Evreii au fost adunați în șapte clădiri pentru a fi torturați și uciși. Au fost torturați până când au dat detalii despre economiile ascunse ale lor și ale altora. Apoi au fost forțați să scrie scrisori de sinucidere și au fost împușcați.

Torturile erau incredibil de sadice: femeile erau înjunghiate în sâni cu burghie, legionarii îi dezbrăcau pe evrei pentru a le lovi organele genitale. Evreii răniți au fost spânzurați (printre ei - o fetiță de cinci ani!) de cârlige în abatoare, stomacurile nefericitelor victime au fost sfâșiate în timp ce erau încă în viață, intestinele au fost scoase și li s-a atașat un semn: "*Carne cușer*".

Pentru a rezuma pogromul: 125 de persoane ucise, aproape 1.300 de apartamente, întreprinderi, ateliere și magazine au fost distruse, 25 de sinagogi și Shtiebels*

* (pentru explicația cuvântului vezi note la pagina 35)

au fost jefuite și arse. O singură sinagogă, "Sinagoga Mare", a supraviețuit unui incendiu (dar nu a evitat un jaf!) datorită unei servitoare creștine pe nume Lucreția Canjea, care s-a pus în genunchi și a implorat ca locul să fie cruțat. O binefăcătoare în Sodoma! Cercetătorul Holocaustului evreilor din România, Jean Ancel, menționează cuvintele scriitorului român Constantin Virgil Gheorghiu, martor al ororii: "Mi-a fost rușine că sunt român".

Revolta a fost înăbușită de armată cu ajutorul tancurilor și al tunurilor. Aproximativ 800 de legionari au fost uciși în luptă, 9.350 de legionari au fost arestați, iar majoritatea au fost condamnați la mulți ani de închisoare.

Deși germanii, care aveau o garnizoană în București, au sprijinit pogromul legionarilor, au acceptat cererea lui Antonescu - care a înăbușit revolta - și au mărșăluit pe străzile Bucureștiului în cinstea lui și l-au aplaudat.

Cu permisiunea dumneavoastră, voi continua să descriu pogromul de la Iași în cele ce urmează. Iași, capitala Moldovei, a fost și capitala antisemitismului, locul de naștere al "Gărzii de Fier". Acolo a trăit și a creat Mihai Eminescu, poetul național și cel care ura evreii. La Iași, au activat șefii legionarilor antisemiți: Iorga, Cuza, Codreanu.

De aceea, Antonescu a decis să încerce să facă un pogrom în acest oraș, pentru a-l "curăța" de cei 45.000 de evrei. Mihai Antonescu, care a fost adjunctul lui Ion

Antonescu, numit ministru de Externe și ministru al Propagandei, a declarat că, în această perioadă, în timp ce era sprijinit de germani, trebuia să se profite de ocazia istorică unică de a curăța țara de străini. Pogromul a fost precedat de ordine de limitare a libertății de mișcare a evreilor, de expulzarea evreilor din orașe și sate, de încarcerarea "suspecților" în infama închisoare din orașul Târgu Jiu. Abia după căderea lui Nicolae Ceaușescu și a regimului său a fost permis accesul la arhive, care au arătat că inițiativa pogromului de la Iași a venit de la Ion Antonescu, printr-un ordin pe care acesta l-a trimis generalului Șteflea, șeful serviciilor de informații.

Pretextul pentru atrocitățile ce urmau să aibă loc în orașul Iași au fost: două bombardamente ale orașului de către avioanele sovietice (24 și 26 iunie 1941), în care evreii le-ar fi făcut semn sovieticilor unde să bombardeze. Parcă sovieticii n-ar fi avut habar unde să bombardeze fără semnale din partea evreilor! Răul nu are limite, frate al prostiei! Faptul că o sută de case evreiești au fost bombardate iar 38 de evrei au fost uciși nu au interferat cu afirmația absurdă că evreii sunt de vină și trebuie pedepsiți.

Au urmat primele semne a ceea ce urmează să se întâmple: evreii au fost forțați să sape gropi în cimitirul evreiesc iar creștinii și-au marcat ușile cu cruci. Șeful comunității evreiești din Iași, Iakov Iosif, căutând să prevină oribila faptă, aranjează o mită (așa cum s-a obișnuit întotdeauna în administrația românească) de un

milion de lei pentru șeful poliției, Chirilovici, pentru a împiedica revoltele. Acesta acceptă mita, dar nu are nicio intenție de a răspunde rugămintelor dragului de evreu.

Semnalul pentru declanșarea revoltelor a fost o rachetă trasă de un avion german care trecea deasupra orașului. Soldați beți și o mulțime de cetățeni (înarmați de armată!) au atacat casele evreilor, i-au alungat cu băte și vergi de fier. Nu s-au mulțumit cu bătăile, ci au împușcat toți evreii care le treceau prin cale.

Sute și mii de oameni sunt conduși în curtea poliției (Chestura), scuipați, umiliți și bătuți, mulți dintre ei neputând suporta suferința și prăbușindu-se. Lângă clădirea Filarmonicii din Iași se afla un spital german. Germanii se uitau prin ferestre la evreii care erau conduși pe lângă ei cu lovituri și bătăi, aruncând gunoi pe ei. La poarta poliției, bătaușii îi așteptau pentru a-i bate până la moarte pe cei care urmau să intre iar cadavrele evreilor erau îngrămadite lângă poartă și în toată curtea. Inutil să mai spunem că niciun cetățean din oraș nu a protestat împotriva acestei orori. Dimpotrivă, au raportat despre evreii care se ascundeau iar aceia au fost împușcați pe loc.

După ce evreii sunt evacuați din casele lor, cu o violență de nedescris, apartamentele lor goale sunt devastate și golite de tot conținutul lor. Sute de cadavre de-a lungul drumului spre secția de poliție și sute de cadavre în interiorul curții poliției. Cei care sunt împinși înăuntru de răsculați sunt bătuți până la moarte,

prin lovituri în cap, cu intenția de a ucide, craniile sparte...

Curtea este plină de cadavre și de sânge. La un moment dat, se ia hotărârea să fie eliberate femeile, dar se țin departe de poartă, unde oamenii sunt bătuți până la moarte iar mormane imense de cadavre sunt îngrămadite. În curte, este adus și un grup de medici militari evrei, locotenenți și căpitani. Li se cere să ridice mâinile și primesc același "salut".

Soldații germani îi ajută pe români în masacru, dar, în mare parte, doar observă. Unii fac fotografii. Nu mai este loc în Chestură pentru răniți și morți. Câteva mii de evrei sunt dirijați în curtea Școlii Notre-Dame, în curțile bisericilor și în Piața Unirii.

La ora 14:30 se declanșează o alarmă de raid aerian, fără niciun motiv aparent, servind doar ca un semn pentru soldații din clădirile din jurul curții poliției să împuște evreii care mai erau în viață. Cei care au încercat să scape au fost doborâți de gloanțe, deposedați de bunuri și aruncați pe mormanul de cadavre.

Mii de oameni fuseseră uciși pe străzi iar aproximativ 5.000 în curtea poliției. După împușcături, mult mai mulți evrei au fost conduși înăuntru și bătuți cu brutalitate, au fost forțați să separe morții de răniți, în timp ce erau jefuiți și li se iau chiar și hainele și pantofii.

Cei care au supraviețuit masacrului au fost duși într-un convoi la gară, supuși la umilințe pe drum, scuipați și bătuți de locuitorii orașului, care au participat și la

golirea buzunarelor nefericitelor victime, le-au scos ceasurile și verighetele, tot ce mai rămăsese de furat.

Nici un semn de compasiune creștină, nici un salvator în Sodoma de la Iași. Dimpotrivă, Curzio Malaparte, care a fost martor la pogrom, descrie râsul și bucuria care au însoțit procesul de jefuire a morților și a celor vii. Malaparte a încercat să îi certe pe răsculați în timp ce dezbrăcau trupurile neajutorate: "Plecați de aici, ticăloșilor împușiți!". Unul dintre răsculați s-a uitat nedumerit, a ridicat din grămada de haine și pantofi câteva costume și câteva perechi de pantofi: "Nu vă supărați, domnule căpitan, sunt destule pentru toată lumea." Malaparte descrie cum prințul și prințesa Strausse, îmbrăcați în haine albe, trec cu o trăsură pe străzi fără să le pese de sutele de cadavre care zac pe marginea drumului.

5.000 de supraviețuitori, majoritatea răniți, au fost înghesuiți în primul tren care mergea în direcția orașului Târgu Frumos. 2.500 de evrei și alte 50 de cadavre (omorâte cu ciocanul de către lucrătorii feroviari) au fost înghesuiți în cel de-al doilea tren, care se îndrepta spre orașul Podu Iloaiei. Răniții și morții au fost înghesuiți în vagoane (destinate vitelor), până la 150 de bărbați, femei și copii, în condiții de înghesuială alarmantă, lucrătorii feroviari primind ordin să sigileze fiecare fereastră și deschidere cu scânduri de lemn, pentru a nu se putea respira înăuntru. Din când în când, trenul se oprea, câțiva evrei erau scoși, înjunghiați cu baionetele și readuși în vagon. Atroce!